

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLVII (41)

Štev. (No.) 36

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

22. septembra 1988

Naše poslanstvo je pričevanje!

XXIII. Draga

Govor lic. STANKA JEREBIČA na spominski proslavi 11. septembra

Leto za letom se zgodovinski dogodki vedno bolj brišejo v čas. To je povsem naravno. Težje je pa sprejemljivo, da se veliki dogodki, ki so jih povzročali ljudje, ki so ustvarjali čase, vedno bolj brišejo tudi v spominu.

Ni dogodka, ki bi ga različni ljudje dojeli, razumeli in razlagali povsem enako, kajti bolj ali manj razvit razum ter manj ali bolj uspešna raba svobodne volje, razlikujeta med seboj posameznike in njihova dejanja.

Če se temu včasih pridružijo še zgrešeni podatki ali pa po osebnih ambiciji voden komentarji, se tolikokrat znajdemo pred zmešnjavo trditve, opazk in zaključkov, ki nas vedno bolj oddaljujejo od poti iskanja Resnice.

Tudi med nami se pojavljajo psevdo-zgodovinarji in s tem povzročajo nelahke težave tistim, ki se že ali ki se bodo resnično posvečali razčlembi in v popisu teh težkih dogodkov zadnjih desetletij obstoja našega naroda.

Tudi spomin na generala Leona Rupnika ni izvzet temu procesu. Zato je pa koristno, da vsaj enkrat na leto javno in na glas osvežimo spomin sebi in drugim ob izstopajočih dejstvih, ki karakterizirajo junaka, katerega se danes spominjamo.

General Leon Rupnik je bil velik človek!

Če smo v vojnih letih tisti, ki nismo imeli z njim ožjih ali osebnih stikov, to nekako podzavestno čutili, potem danes, ko preučujemo njegovo delo za dobrobit našega naroda v tistih hudih časih, to vedno jasneje spoznavamo in se njegov lik vedno bolj visoko dviga pred nami.

General Rupnik je bil nosilec in učitelj jasnih pojmov. Ko je večina od nas spoznavala delovanje brezbožnega komunizma še iz drobnih

brošur, ki so nam opisovale grozote mehiške in španske državljanske vojne, je naš general jugoslovanske-mu oficirskemu kadru v Kragujevcu že jasno in izčrpno predaval o konceptih, taktiki in strategiji protinacionalnega komunizma. Brez dvoma je bila to nelahka pa tudi nevarna poteza, ki jo je bila zmožna izvesti le osebnost odločnih dejanj.

Generalova odločnost je druga izstopajoča značilnost, ki ga je spremljala v vsem njegovem javnem delu. Nihče ga ni poznal kot cincarja. Vzel si je, če je bil za to čas, potrebne momente za dober premislek in ko se je nato odločil, je novo sprejeto odgovornost spjel z vso energijo do konca. Tako si je takrat, ko je prevzel na ramena težo predsednika Ljubljanske pokrajine, vzel nekaj ur za jasno analizo, nato je pa svojo odločitev takole ilustriral: „...zavedam se, da stopam z eno nogo v lastni grob.“ Vendar zanj to ni razlog, da bi se odgovornosti izognil.

Njegove besede o „stopanju v lastni grob“ nam generala jasno prikazujejo tudi polnega **samoodpovedi in zatajevanja** v skupno dobro. Takrat, ko se je marsikdo od tudi poklicanih, oprezno premikal v senci zaslonbe domobranskih ščitov, si general Rupnik ni pomišljal staviti vseh svojih moči, svoje bodočnosti in svoje eksistence, na eno samo karto: življenje slovenskega naroda! Njegova ljubezen do svojega naroda, tolikokrat izkazana v vsakdanjih dogodkih, je dobila tistega 4. septembra v Zelenem bajerju — ko je vzkliknil „ŽIVEL SLOVENSKI NAROD“ — dokončno krono. Krono, katere blišč bo oslepil vsakega pisana, ki bi hotel dvomiti o iskrenosti generalove ljubezni do svojega rodu.

Za takšen, praktičen izkaz ljube-

zni, je pa potrebna tudi zvrhana mera **junaštva**. „Napravite trden sklep, da boste vse storili in se hrabro borili, dokler peklenski komunizem ne bo iztrebljen iz našega naroda. Kar se mene tiče, poudarjam, da bom v vseh okolištinah in v vsakem slučaju ostal z narodom in, če bo usoda hotela, bom za ta narod tudi padel.“

In to generalovo junaštvo je bilo trdno prepleteno z **neomajno zvestobo**: „Če so zares izročili moje domobrance, potem je moje mesto pri mojih fantih...“ je izjavil, da je izvedel, da se zahteva njegova vrnitev. Njegov poslednji vzklik je brezdvomno povzetek vseh njegovih prizadevanj za narodov dobrobit v najstrašnejših momentih njegovega obstoja. Rupnikova zvestoba do konca postavlja njegov lik v pravo zgodovinsko luč.

In to je, kar naj si danes, ko se klanjamo njegovemu spominu, še prav posebno priključimo pred oči: **NJEGOVO IN NAŠO ZVESTOBO!**

Prepričan sem, da med nami ni borca, ki bi dvomil, da zdaj sivi general poveljuje v večni sreči pobitim bataljonom nepremaganih borcev za Boga, narod in domovino. Prepričan sem, da tam nadaljuje razgovore s škofom Gregorijem, z doktorjem Lovrom in s svojimi sodelavci, kako bi se še od tam moglo pomagati še vedno zatiranemu slovenskemu narodu.

Kako pa je z našo zvestobo?

Dejstvo, da so naša mesta v vrstah poveljanih sobojevnikov še prazna, ni slučaj. Naša borba tukaj namreč še ni končana! Če nas je božja Previdnost raztresla po svetu — to tudi ni slučaj. Na naših novih položajih, z orožjem, ki ga ob nobeni **Dravi** ne more nihče odvzeti — to je z našo jasno besedo — nadaljujmo naš boj proti brezbožnemu komunizmu.

Naše poslanstvo je **pričevanje!**

Pred krajem dva tisoč leti niso evangelisti in učenci zapisali, kar jim je sveti Duh narekoval, nato pa dali te zapiske na častno mesto v knjižnici, sami pa sedli v figovo senco s sladkim občutkom izpolnjene dolžnosti.

Tudi mi smo poklicani za Pavle, za misijonarje, ki naj križem sveta, kamor je Gospod pač vsakega od nas postavil, pričamo, razlagamo, pričujemo. Komunizem je danes še prav tako živ kot je bil takrat pri nas doma. In za to ni treba brati časopisov. Samo okrog sebe pogledjmo. Brezbožni marksistični duh preveva tukajšnjo kulturo, šolske vzgojne programe, tisk, radio in televizijo; njegov strup se razliva med delavci, dijaki, politiki, civilnimi in celo cerkvenimi funkcionarji.

In v tem okolju se premikamo ter vdihavamo ta zrak mi, naši otroci in naših otrok otroci.

Imajo naši potomci jasne pojme o vzrokih naše emigracije? Smo jim dali potrebno vzgojo, da vsak v svojem okolju nadaljuje naš protikomunistični apostolat?

Mi smo se borili res na slovenskih tleh in pod slovenskimi povelji proti breznarodnemu svražniku. A zdaj živimo na drugih tleh, naši potomci se izobražujejo v drugem jeziku in rdeči sovrag je prav tisti, kot smo ga mi poznali in proti kateremu nas je vodil v boj naš general Rupnik.

Menim, da bi ne bila prevelika vrzel v naših publikacijah, ko bi se del papirja in truda, ki ga tolikokrat uporabljamo za žalostno cepljenje dlake z bisturijem napuha in nestrpnosti, napolnil z našim jasnim pričevanjem v tukajšnjem jeziku in se po rokah naše mladine razlil v tukajšnji svet.

Pričajmo na ves glas, tako, da nas bodo vsi slišali: tisti, ki nas hočejo in tisti, ki se nas bojijo slišati. Govorimo jim v njihovem jeziku, ne trudno, odločno, prepričevalno.

Od 2. do 4. septembra tega leta so se razvijali v Trstu študijski dnevi, ki jih kratko imenujemo **Draga**. Ta srečanja so v slovenskem prostoru zadobila že tolikšen pomen, da tega ni treba posebej poudarjati. Draga se je kot svobodna tribuna že uveljavila, med drugim, za politične zdomce, letos pa je še goblje zaorala v tem svojem poslanstvu in naredila nov korak naprej. Kdor zasleduje te študijske dneve iz leta v leto, ima občutek, da Draga raste. Ta občutek se pa z letošnjimi predavanji pravzaprav lahko sprevrže v prepričanje, pa ne samo zaradi snovi, ki so bile obravnavane, temveč tudi zaradi načina podajanja, ki je vedno bolj živ in neposreden. Od prvih, lahko rečemo boječih začetkov in skozi dolga leta, v katerih je z gledalo, da je občutek pogojenosti močnejši kot pa pogojenost sama, pa do letošnjega zadnjega predavanja, je opaziti evolucijo, ki Drago povzdiguje. Direktnost in ocenjevanju oseb, stvari in dogodkov, preteklih in sedanjih, je vedno večja, zato pa tudi jasnost prodornejša in učinkovitejša. Ta jasnost zato bolje osvetljuje tisto, kar je in mora biti za vsakega Slovenca danes jasno: Da je enopartijski sistem, ki vlada samostalno že trideset let, pahnil Slovenijo v brezizhodnost v vseh ozirih, in da je torej edina rešitev pluralizem, ki naj omogoči kar najbolj bujen krvni obtok idej, pobud in dejavnosti za poživitev in ponovno okrepitev narodnega telesa. K temu je letošnja Draga močno pripomogla.

Uvodno predavanje v petek zvečer je imel koroški Slovenec, poslanec v dunajskem parlamentu **Karel Smolle**. Govoril je o „manjšinstvu iz evropske perspektive“. Danes je v Evropi 150 milijonov njenih prebivalcev manjšincev. Ta problematika je torej vedno bolj aktualna, kar je razvidno iz vsakodnevnega dogajanja v raznih državah. Zato ni čudno, da je letos Evropski svet v Strassbourgu sprejel listino o regionalnih in manjšinskih jezikih. Predavatelj je večji del svojega predavanja posvetil analizi tega pomembnega dokumenta. Ta listina vsebuje dvajset členov, ki ščitijo vsestranske pravice narodnih manjšin: kulturo, jezik, svobodo tiska, obveščanja, bivanja na svojem naseljenem področju. Prvič je v tem mednarodnem dokumentu upoštevana tudi pravica poučevanja verouka v materinem jeziku. Ob koncu je govornik podal svoje misli o stanju slovenske manjšine na Koroškem in jih strnil v 15 tez. Te teze in pa odgovori v diskusiji so slikali človeka, ki skrbno sledi dogodkom in z iznajdljivostjo skuša zastopati interese koroških Slovencev.

Drugi predavatelj, v soboto, 3. septembra popoldne, je bil **Dobrica Čosić**, srbski književnik in član srbske akademije znanosti. Govoril je o „izročilih in ideologijah v zgod-

To naj bo resnični izraz naše neomajne zvestobe. Tako bo naš poklon našim padlim soborcem, tako bo ta naš pietetni spomin zadobil pravi smisel.

General Leon Rupnik! Pogrešamo vas. Ob vaši roki bi bila naša prizadevanja gotovo uspešnejša, naše pričevanje prepričljivejše in naša zvestoba bolj zakoreninjena.

A obljubljam vam, da si bomo vedno na novo klicali v spomin naslednje vaše jasne besede, ki so na žalost še zmeraj tako zelo aktualne: „Moja najbolj vroča želja je, da bi prav vsi zvesti Slovenci opustili vsa morebitna nerazumevanja in vse druge, v primeri z blaginjo naroda drobcene interese in združili vse svoje sile za svojim domobranstvom v enotno pripravljenost in skupni udar vseh Slovencev po komunizmu.“

Pri tem nam Bog pomagaj!

vinski usodi srbskega naroda.“ Govoril je seveda kot Srb, ki močno občuti sedanje kritično stanje v katerem se zaradi različnih razlogov nahaja srbski narod. Govoril je boleče o današnji ogroženosti srbskega naroda, razkosanega, napadenega, obremenjenega, naroda, „ki je glede na ekonomsko, civilizacijsko in razvojno stopnjo najbolj zaostala dežela Balkana in edini balkanski narod, ki nima lastne suverene države.“ Dejal je, da čeprav več kot desetmilijski, srbski narod spada danes v kategorijo malih narodov zaradi nevarnosti, ki mu pretijo. Poslušalcu tega predavanja so se izvajanja zdeli seveda zelo zanimiva in pomembna. Če smo Slovenci danes še za isto mejo kot Srbi, nas mora usoda in razpoloženje srbskega naroda vsaj zanimati, če nas celo bistveno ne tangira. Je pa predavatelju uspelo, če hočemo biti malce previdni in če beremo med vrsticami, spremeniti podobo srbskega naroda iz klasično hegemonističnega (v jugoslovanskem merilu) v ogroženega, razklanega, razčetrverjenega v svoji narodni biti, brez perspektiv in bodočnosti, razen če je ta temna. Taka predstavitev, čeprav v veliki meri danes resnična, lahko vzbuja najrazličnejše zaključke, vsekakor pa nas uvaja v previdno razpoloženje in trezno refleksijo. Za izhod iz tega stanja je za Čosića potrebno, ne samo za srbski narod ampak za vse jugoslovanske: Razkriti ideološke zablode, ukiniti monopol vladajoče ideologije v vsem družbenem življenju, do konca demokratično reformirati celotno jugoslovansko ureditev, ustvariti pluralistično družbo, zagotoviti osnovne človekove svoboščine in državljanske pravice, povezovanje ekonomskih in intelektualnih moči z Evropo ter njeno nadnarodno integriteto.

V nedeljo po maši, ki jo je daroval tržaški škof Bellomi, je nastopil tretji predavatelj, **dr. Jožko Pirc**, profesor na papeški univerzi Urbaniani v Rimu, in spregovoril o škofu dr. Antonu Mahničju, ki je pred 100 leti začel izdajati revijo Rimskega Katolika. Govornik je obširno obdelal Mahničjevo delo med Slovenci in poudaril važnost njegovega nastopa za poznejše javno življenje, ki se je ravno ob njem in z njim dinamiziralo ter razvil v tkim. slovensko katoliško gibanje. Dober poznavalec Mahničja in njegove dobe je predavatelj tudi v obširni debati dopolnil razne vidike, ki so jih vnesli mnogi diskutanti.

Zadnje predavanje pa je pod naslovom „Kam plovemo?“ obdelal prof. **Alojz Rebula**, pisatelj številnih in znanih del. Rebula je na njemu lasten ognjevit in prodoren način posegel v preteklost in sedanost slovenske družbe doma in po svetu. Govoril je brez pardona in ni prizanesel nikomur. Najprej ni prizanesel režimu v Sloveniji. Z neponovljivim ognjem in bistrostjo je bičal stanje v domovini. Sentenca za sentenco so padale sodbe in obsodbe in neusmiljeno podirale malike, v kolikor še stojijo. Z nedvoumno jasnostjo je govoril o podobi današnje Slovenije: razrvane, obubožane, depolitizirane, vase zaprte, življenjsko brutalizirane, samomorilske, do pred nedavno zavite v zanosna gesla in baje za večne čase odrešene pojme, ko je Koroški Rog pogoltnil v brezna miriadi mladih Slovencev. Socializem je doslej ljudi potisnil v osamelost in zasebnost, v porabiško vrtničkarstvo in oprezno apolitičnost. Poleg te matične depresivnosti je pa omenjal tudi zamejsko odmiranje in zdomsko razpršenost. Tudi zajemcem in zdomcem ni prizanašal, ampak je v živo rano rezal in seciral ter obelodanil naše napake. Lahko bi rekli, da je odgovoril na postavljeno vprašanje v naslovu s sledečimi stavki: „Slovenci, matični, zamejski in zdom-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Komemoracija v Slovenski hiši

V nedeljo, 11. septembra smo se zbrali v Slovenski hiši v Buenos Airesu slovenski protikomunistični borci in prijatelji v počastitev velikega spomina hvalečnosti človeku, ki je imel pogum stopiti na vodilno mesto osamljenega slovenskega naroda, zbrati preživele, odločne borce in znova udariti v največjega notranjega sovražnika slovenskega naroda — brezbožni, kriminalni komunizem.

Prelat dr. Alojzij Stare je daroval sv. mašo za pokojnega generala Leona Rupnika, inšpektorja policije Lovra Hacinu in njegove sodelavce. V pridigi je poudaril njihovo nesebično žrtev za slovenski narod, ko se v času tuje okupacije niso strašili stopiti na bojišče za rešitev naroda kljub tveganju škode osebnosti časti. „Moremo jih imenovati mučence, ker so darovali življenje za bližnjega, za narod!“

Po maši je sledila komemoracija pred domobranskim spomenikom, kjer je bila velika barvna podoba generala Leona Rupnika ob slovenski zastavi. Na spomeniku je gorela večna luč.

Gospod prelat je zmolil pred spomenikom molitev za pokojne, nakar je stopil na pripravljeni oder Ivan Korošec (ml.) in recitiral besede pok. generala na taboru v Polhovem Gradcu:

„Ni samo borba proti komunizmu, ki jo moramo Slovenci z orožjem v roki izvajati! Če hoče narod — prav posebno pa mali narod — prestat preizkušnjo za uveljavljanje, mora storiti mnogo več. Prva in brezpogojna zahteva usode je, DA JE NAROD EDIN!“

Zaradi duhovne needinosti je propadlo že mnogo in dosti večjih na-

rodov, kot smo mi, ali pa so morali dolga stoletja trpeti, ker se niso mogli zediniti! — Tudi mi ne bi prišli nikoli v tako težak današnji položaj, če bi bili edini! Toda danes ne mislimo iskati krivcev naše nedečnosti in jim delati očitkov, ker ni čas za to. Spričo težkega položaja, v katerem sedaj mali slovenski narod tiči, iz globine svojega — samo za usodo in bodočnost ljubljene slovenskega naroda — zaskrbljenega srca, opominjam in rotim vse Slovence: **BODITE EDINI!**

Pustite vse strankarske razprtije, ki so nas toliko stale! Ne iščite nikakršnih ozkih koristi, ker to samo cepi naše sile! Bodite častni, **napram** rojaku pošteni, nesebični, na pomoč pripravljeni Slovenci! Bodite čuvarki naše narodnosti! Zaupajte v neskončnega Boga in negujte z vso doživeto notranjostjo vero v Njega! Združite svoje sile z mojim Slovenskim domobranstvom, ki čuva vaše domačije pred boljševiskim navalom in ki je mimo vseh strank **nosilec** nove, vsenarodne miselnosti, katera naj nas **EDINE IN SLOŽNE VODI V NOVO BODOČNOST — BODITE ZARES SAMO SLOVENCI!**“

Sledil je slavnostni govor soborca lic. Stanka Jerebiča, katerega objavljamo na uvodnem mestu.

Za zaključek komemoracije so navzoči zapeli domobransko himno.

Veseli uspele proslave so se borci in prijatelji zadržali v obujanju spominov uspešnih bojev in težkega časa revolucije s trdnim sklepom:

NE MOREMO IN NE BOMO ODNEHALI V BORBI, DOKLER SLOVENIJA NE BO RESNIČNO SVOBODNA!

IK

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

ALOJZ ZUPANC: ZGODOVINA ŽUPNIJE AJDOVEC

Malo se je do sedaj pisalo o Suhi krajini. Nekaj o naselitvi, nekaj o zgodovini gradov v dolini Krke, nekaj je napisal Milan Valant iz Zupančevih virov in podatkov, nekaj dobimo v knjigi Alojza Gerziniča „Božji služabnik Janez Gnidovec“, poleg kratkih opomb, ki se v večini nanašajo na arheološke najdbe in najdišča — tako da imamo samo medlo sliko o njej.

Slovenski paradoks — slovenska zgodovinska knjiga, ki mora iziti v tujini, v argentinskem Buenos Airesu, da zapolni vrzel v naši zgodovini! In to strogo zgodovinska, pisana z znanstveno metodo, ki odkriva vrsto vprašanj in jih tudi razrešuje, ker do danes niso bila rešena. Vse to podprto z izpiski iz urbarjev, kronik, župnijskih matrik, osebnih pričevanj, navajajoč zgodovinsko dokumentacijo. Važnost knjige je v tem, ker je veliko virov, ki jih avtor navaja, že bilo uničenih, drugi so nepoznani, spet drugi niso bili nikdar zapisani in bi se lahko izgubili.

Zupanc začne s prazgodovino Krajine; ne mudi se dolgo pri že znanih najdbah in najdiščih Krajine iz kamene, halštatske, ilirske, keltske in rimske dobe, čeprav je arheološke izkopanine dobro poznal in je navedel celo kraje, kjer so že izkopavali, kaj so izkopali, kdo je kopal poleg krajev, kjer še ni nič raziskano. Sam je bil priča, kako so kmetje in arheologi odkrivali neznana grobišča, za nekatere najdbe je bil celo za mešetarja, da so jih prodali Ljubljanskemu muzeju.

Svojo „Zgodovino“ nadaljuje Zupanc z naselitvijo Slovencev. Pri tem se drži Kosa, Hauptmanna, Grafenauerjev in tradicionalnih slovenskih zgodovinarjev. Kar dobimo pri njem novega, je, kako je ta naselitev potekala v Krajini. Zupanc loči med prvo in drugo naselitvijo: v prvi so naši predniki naselili dolinske kraje ob rekah, ki so bili že pred njimi naseljeni — v drugi, kasnejši pa so se začeli naseljevati tudi v odročne, višinske in manj rodovitne kraje.

Lahko bi rekli, da se tukaj začne Zupancova izvirnost in da se na tem mestu razhaja od tradicionalnih zgodovinarjev. Kosezi na Koroškem so zdavnaj izginili, medtem ko so bili v Krajini še v polnem razmahu. Priključili so se upornim kmetom, s tem pa so izgubili svoje svoboščine, Graščaki in valpti so jih za kazen preimenovali v Gnidovce, Grivce, Jarce, Kozoglave, Osle, Zaletelce ip., kar so si mogli izmisliti poniževal-

nega in zaničljivega. Toda ti so se s krajinsko trmoglavostjo in zagriženostjo zagrizli v še neobdelano zemljo in zopet prišli do kosežkih svoboščin; krčiti so začeli obširne gozdove, ki še niso bili naseljeni in jih začeli obdelovati.

Imena vasi v nižinskih predelih izvaja Zupanc iz imen rodovnih poglavarjev, ko so bili Slovenci še svobodni, medtem ko imajo višinske vasi imena po rastlinah, ki so tam rastle.

Pa Ajdovec?

Prireditelj Zupancëve „Zgodovine“, dr. Franc Gnidovec, nam s stališča sodobne lingvistike dokaže, da ne gre za ajdo, ki je Evropa takrat še ni poznala, ne za nemško Heidelberg-borovnico, še manj pa ima zveze z ajdovskim-poganskim. Pri tem gre za praslovanski koren öd, öde, ödel-pust, nerodoviten kraj. Že grad v Soteski se je nekoč imenoval Zu Ainöd, njegovi gospodje pa „Herren von Ainöd“, prav tako gre za isti pomen tudi pri večini Ajdovščin v Sloveniji.

Kot pisec, prepisovalec in ohranjevalec župnijskih matrik je Zupanc dobro poznal važnost pisanih dokumentov tako za cerkveno kakor tudi narodno zgodovino. S svpjo knjigo je posegel še čez leto „osvoboditve“ 1945 do svojih zadnjih dni. Združil je svetno in cerkveno in tako zapustil bodočemu zgodovinarju množico podatkov, ki bi se izgubili, če ne bi bili zapisani. S tem pa je zagrešil za današnje oblastnike neodpušljiv greh. Navaja namreč žrtve, ki so padle v času komunistične revolucije z imenom in priimkom, hišnim imenom, datumom rojstva in smrti, kdo jih je pobil, še bolj pa zakaj. Krajina je izgubila nad 70 ljudi, je po številu žrtv nad slovenskim povprečjem in ti ljudje so padli večinoma v vrstah Vaških stražarjev in domobrancev. Pobijali so Italijani, Nemci, Vlasovci, največ seveda pa komunisti in to se po končani vojni in iz Vetrinja vrnjene, razorožene ljudi.

Za Krajince pa zanimiv v rodovnik Gnidovcev-kosezov, ki sega v leto 1521 z natančnejšo raziskavo urbarjev bi ga pa mogli postaviti pred odkritje Amerike.

V „Zgodovini“ Zupanca dobimo še seznam duhovnikov, rojenih v Ajdovcu v zadnjih sto letih, nato njegov protest oblastem, ki se po 45 letih širijo lažne vesti o požigu krajiških cerkva, katerih ne puste obnoviti, čeprav ljudje v „demokraciji“ družbeni ureditvi to zahtevajo. Samo na levem bregu Krke je bilo

Tone Brulc

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Vlada in peronizem, vsaka s svoje strani, sta še vedno zapletena v žalostne dogodke okoli izgrediv prve stavke in manifestacije CGT na Majskem trgu. Ker stvar ni jasna, oziroma javno ne sme biti jasna, se polemika vleče v nedogled in gorivo prilivajo filmski dokumenti, parlamentarne interpelacije in izjave z leve in desne. Ko je za Glavno delavsko konfederacijo celoten problem že v arhivu, se politiki z njim bavijo kot z najbolj aktualno snovjo, bavijo kot z najbolj aktualno snovjo.

VIHARNI VRHOVI

V zadnji številki smo omenili, da je bil eden izmed vzrokov izgrediv (nikakor ne edini vzrok), notranji boj za nadvlado v sindikalnih vrstah. Tam se boj nadaljuje, a že na drugih področjih in z drugim orožjem. Glavnemu tajniku Ubaldiniju je zaenkrat uspelo prebrditi nevarne vode. Pri tem mu je pomagala še kar uspešna stavka v ponedeljek 12. t. m. in pa zaslomba, ki jo je dobil in jo zaenkrat še prejema s strani mogočnega vodja stare sindikalne garde Lorenza Miguela.

Ta mož, ki zastopa tudi vso pravovernost sindikalnega peronizma, igra odločilno vlogo ne le na delavskem področju, temveč tudi na političnem. Ne pozabimo, da gre njemu posebno priznanje za zmago Menema nad Cafierom. A če daje podporo sedaj Ubaldiniju, to ni zastoni. Ne gre tu le za mesto glavnega tajnika CGT, marveč za nadvlado na sindikalnem področju. Kot se na Majskem trgu ni šlo za en požgan avto več ali manj, ali nekaj pobitih šip in okrašenih trgovin, marveč za mnoge zakulisne interese, ki lahko škodijo tako peronizmu kot radikalom.

Zato ni čudno, da je bil takoj po prvih medsebojnih obsodbah sklenjeno premirje. Čeprav je Menem

uničenih več cerkva, nabena pa ni bila obnovljena.

Knjigi je dodana tudi etimologija krajiških vasi, ki so omenjene v njej. Prireditelj Zupancëvih zapisov na znanstven sodoben način razloži imena in njihov izvor. Zato Ajdovčani, Žužemberčani, Dobrničani in Mirnovečani, segajte po Zupancëvi „Zgodovini“!

„Zgodovino župnije Ajdovec“ je priredil dr. Franc Gnidovec in bi moral iziti za 45-letnico poboja ajdovske posadke Vaških stražarjev, izdala jo je Slovenska kulturna akcija s pomočjo mecenškega daru slovenskih duhovnikov v ZDA in Argentini, zemljevide in opremo pa je oskrbel arh. Jure Vombergar. Cena knjige je 10 dolarjev.

govoril o možnosti, da radikali sami sebi pripravljajo državni udar, in Cafiero o „črni roki“, ki je bila zadaj za izgrediv in spopadi, sta oba pripravljena nadaljevati razgovore z vlado „na vrhu“. Tako predvideva, da se bodo kmalu znova sestali „štirje veliki“ in še marsikatera druga glava peronizma in radikalizma, in pripravili politične temelje nove dobe, ki bo nastopila po prihodnjih volitvah.

Že v zadnji številki smo omenili, in pametno je, da znova poudarimo, da sam radikalni predsedniški kandidat Angeloz ni preveč navdušen za te pogovore. On sam ne zaupa dovolj peronistom, in svetovalci iz njegovega kroga trdijo, da bi bilo bolj umestno skleniti vsestrankarski sporazum, kot pa samo dogovor med peronisti in radikali. Je tem pomislekom pripisati, da je predsednik Alfonsín poklical na razgovor tudi predstavnike drugih strank? Z Alsogarayem, vodjem tretje politične sile v državi, se je sestal prav te dni. A vsestrankarski sporazum je tu belj utopičen. Prevelika je skušnjava, da se vse uredi kar „v dvoje“, kot je stara navada.

NASI DOLGOVI

Seveda radikalizem ne išče peronistov le zaradi ustavne reforme. Ima nekatere bolj nujne probleme, ki jih tudi morata skupno rešiti. Med te spada zakon o proračunu države. Smo skoro že v zadnjem trimesečju, pa še sedaj ni potrjenega proračuna za letošnje leto. Tudi to je že stara navada, in dejansko krši vse ustavne določbe v tej zadevi.

Vlada je že poslala, pred kratkim, zakonski osnutek v potrditev kongresu. Na ta osnutek je deževalo toliko kritik, da je njegova potrditev prava uganika. Če bi peronisti pristali nanj... S peronistične strani zahtevajo več koncesij (več denarja) za provincijske vlade. Vsak bo moral malo popustiti.

Potrditev proračuna pa je za vlado bistvena zadeva. Tudi zaradi problemov zunanjega dolga. Zunanji upniki robantijo, ker državni računi niso jasni. Te dni je v Buenos Aires prihitel predstavnik Svetovne banke, Barber Conable. Visoki obisk je direktno povezan z argentinsko zamudo v odplačevanju obresti na grobozanski zunanji dolg. Baje Argentina že od aprila dalje ni zadovoljila svojim zunanjim obveznostim. In kljub temu trdijo, da je v državni blagajni nabranih okoli 3 milijarde dolarjev.

Čemu ta denar služi? To je rezerva, ki naj bo garancija za uspeh „pomladanskega plana“. Zato je laže

razumeti, da dolar na notranjem trgu že nekaj časa miruje. In računajo, da bo še kak mesec pri miru. Trditi pa se ne da nič. Kolikokrat so se ti računarji že opekli.

Vendar usoda plana ni zagotovljena. Trdijo, da je inflacija meseca septembra že dosegla 10%. Da bi torej do konca meseca prišla na pričakovanih 9%, bi morale cene pasti. To pa je nekaj neverjetnega za naše okoliščine. Okoli gospodarske ekipe si belijo glave in jadikujejo. Vse drugo gre, kot so pričakovali. Kaj storiti s temi cenami?

IN DOMA?

Kar se tiče neporavnanih zunanjih dolgov, skuša vlada na drug način pomiriti zunanje upnike. Med te ukrepe spada hitra potrditev proračuna in znižanje taks za uvoz. Temu pa se upirajo domači podjetniki.

Radikalna vlada skuša prikazati tudi pred zunanjim svetom, da bo državni deficit ostal v predvideni višini. Naračunan je za 3.700 milijonov dolarjev. Te dni pa je vodja liberalov, ekonomist Alvaro Alsogaray zatrdil, da bo deficit izredno večji. Po njegovih računih da bo dosegel kar 9.700 milijonov dolarjev. Kam bomo s takimi številkami prišli, je jasno.

Alsogaray je svaril tudi pred vlado navado, da deficit krije z domačimi posojili. Zadnje številke govore, je trdil Alsogaray, o dolgu, ki že presega 95.000 milijonov avstralov.

Eden izmed vzrokov hudega deficita je vedno manjši davčni dotok. Država, ki je nenehno nabijala nove in nove davke, se je nenadoma zavedla, da je vedno manj ljudi in podjetij, vedno manj industrije, vedno manj potrošnje, katero izjemati za davčni dotok. Zato je nabirka davkov v zadnjem letu padla med 20 in 40 odstotki. Nov pouk, da se države ne da dvigniti s finančnimi in špekulativnimi ukrepi, marveč le s proizvodnjo, edina, ki gradi realno in vredno bogastvo.

XXIII. ŠTUDIJSKI DNEVI

(Nad s 1. str.)

ski dejansko plovemo tja, kamor sami hočemo. To se pravi: če bomo hiral v matici, ne bomo hiral v prvi vrsti zaradi zastarele industrije, južne imigracije in centralistične ustave. In če bomo hiral zunan matic, ne bomo hiral predvsem zaradi asimilacijskih pritiskov, takšnih ali drugačnih šolskih zakonodaj in globalnih zaščit. V vseh treh Slovenijah bomo hiral predvsem zaradi svoje lastne nemoči, svoje lastne impotence, duhovne in biološke. Kakor bomo v skupni, nadzemljepisni Sloveniji živeli predvsem od lastne volje, od nezlomljive volje, da preživimo.

Izvajanja prof. Rebule so v ušesih političnega zdomskega Slovenca zvenela razveseljivo blagovžno. Če je politično zdomstvo skozi 43 let vztrajalo v vrednotah, ki jih je režim v Sloveniji sistematično zanimal, če je zdomstvo do sedaj ohranilo in gojilo slovensko zavest, če je ves čas prilično ali neprilično oznanjalo resnice tisočletnega in danes trepetnega slovenstva, potem se mora iskreno veseliti vsake izrečene besede, vsake javne manifestacije, posebno take, kot je bil ta krik, ta izpoved čutečega Slovenca, ki je težko pričakovana morala slejkoprej na dan. Tudi in predvsem zaradi tega bi lahko rekli, da je Draga doživela svoj višek prav v tej triindvajseti izdaji, prav s tem predavanjem.

Celotno vzdušje zadnjega popoldneva med predavanjem in po njem je bilo veselo napeto in nabreklo. V debati je diskutant za diskutantom prispeval mnenja in uvide, ki so bogatili srečanje. Pred koncem je bilo množično sprejeto protestno besedilo spričo zadnjih dogodkov, ki so se odigrali v Ljubljani, predvsem pa zaradi tega, ker se „predsedstvo slovenske republike neodgovorno odreka svoji suvereni pravici do lastnega ukrepanja zoper dejanja, ki so resno ogrozila doslej dosežene in krvavo izbranjene pravice Slovencev v Jugoslaviji“. Zborovalci v Dragi so istočasno izrazili polno solidarnost s štirimi obsojenimi. Odbor za človekove pravice pa spodbujajo, naj vztraja pri svojem poslanstvu, „ki ga je plebiscitarno potrdila slovenska javnost“.

Vinko Levstik

A. F.

Jugoslavija „to be or not to be“...

THIS IZ THE QUESTION?!

Tisti narod v Jugoslaviji, ki si danes kljub vsemu, kar se je v tej državi zgodilo in se še godi, želi Jugoslavijo ohraniti, bo moral pristati na preobrazbo federativne Jugoslavije v konfederacijo oziroma zvezo južnih slovenskih držav. V novo ustavo, ki se sedaj pripravlja, je potrebno nujno vrniti člen o pravici samoodločbe narodov, ki je bil v prvi ustavi, v ustavi iz leta 1974 pa ga že ni več. Člen bo omogočal, da bo spoznal, da je to edina možnost za njegov nadaljnji razvoj.

Vsak narod naj ima organizirano svojo teritorialno obrambo. Skupna vojska konfederativne Jugoslavije pa naj bi bila profesionalna.

Vlada konfederativne Jugoslavije naj ne bi bila v Beogradu, ki je glavno mesto srbske republike, temveč na nekem osrednjem, skrajno omejenem in nevtralnem ozemlju.

Ni nobenega dvoma, da sedanja centralistična beograjska politika, ki im pod svojim vplivom vojsko, ruši z unitarističnim in pučističnim posegom v Sloveniji tudi obstoječo Jugoslavijo. Če bo šlo v tej smeri naprej, lahko pričakujemo še kaj hujšega, in celo, razkroj Jugoslavije. Vsak unitarizem in centralizem vodi v ta razkroj.

Vojaški proces proti štirim obtoženim Slovincem v Ljubljani je oblika vojaškega udara. Sojenje in obsodba sta prizadela vso jugoslovansko Slovenijo, zamejske Slovence in Slovence po svetu. Z nezasluzeno klobuto, ki so jo dobili Slovenci s sodno obsodbo v srbohrvaškem jeziku, je bila pohojena celo obstoječa ustava (212. člen), ki vsaj na papirju ščiti jezika oziroma naroda.

Ob tem procesu se je spet pokazalo, da narodu, ki nima svoje države, ne priznajo lastne osebnosti. Ob tem primeru se zamejski Slovenci in Slovenci po svetu vprašujemo, kakšno pomoč lahko pričakujemo od lastnega naroda v domovini, če pa z njim počnejo, kar hočejo. Da je do tega stanja prišlo, je krivo slovensko komunistično vodstvo, ki je brez hrbtenice, ker se še ni otreslo sistema, ki smrdi po stalinizmu in ni bilo nikdar izraz volje slovenskega naroda. Prav tako tudi ne predstavlja slovenske mladine, ki je pokazala, da zna pogumno povedati, kar misli, hoče in kar odgovornim članom sistema gre, pa čeprav vedo, da bodo njeni pripadniki morali v zapor. Prav ta mladina skupaj z izobraženstvom sta upanje slovenskega naroda ter porok za boljše čase v demokratični slo-

venski državi s parlamentarnim sistemom.

Ne bi bil natančen, če bi vse sedanje slovensko politično vodstvo posplošeno metal v isti koš. Pojavile so se tudi osebnosti, ki se pogumno držijo. Najbolj viden je trenutno Kučan, ki ga lahko primerjamo s Kavčičem ali Dubčkom. Je politik, ki se dobro zaveda, da je politika umetnost možnega... Sledim njegovim objavljenim referatom preko časopisja in televizije in lahko rečem, da je med najbolj inteligentnimi slovenskimi komunisti.

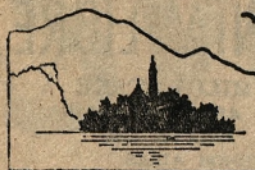
Vprašanje pa je, če bo kljub zaslombi, ki jo uživa, dovolj močan in odločen, da bo izpeljal slovenski narod iz zavoženega totalitarizma. Vprašanje je tudi, če to res hoče.

Tudi sedanji predsednik predsedstva Slovenije Janez Stanovnik zaenkrat z veliko dobre volje poudarja svoje slovenstvo, seveda v okviru obstoječega sistema. Slej ko prej to ne bo dovolj.

Sicer pa ima zaupanje v njiju tudi tisti del slovenske mladine, ki je zahtevala na primer odstop Dolanca, Ertla in Potrča.

Črtati pa je treba čimprej iz ustave obstoječo formulacijo o samoupravnem sistemu, ker se boste le tako laže spoprijeli s konkretnim gospodarstvom.

Pod odgovornost oziroma lastništvo republike naj bi spadalo le nekaj področij kot npr. železnice, e. lektrogospodarstvo. Vse ostalo pa

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANA Na vinarskem sejmu, 34. mednarodnem, ki je bil na Gospodarskem razstavišču, so ocenili 1079 vzorcev. Od teh je bilo 175 vzorcev slovenskih vin. In eden od njih, istrski prošek, je dobil naslov šampiona kot najboljšje letošnje specialno vino. Ocenjevalci so delali na podlagi Vedelovega sistema, ki podeljuje vinu kazenske točke: do šest kazenskih točk pripade vinu velika zlata medalja, 7-8 točk je zlata medalja, 9-12 srebrna, nad 12 pa dobijo častno diplomu. Šampion postane najboljšje vino iz vsake izmed petih kategorij.

DUBROVNIK, Hrvaška — Slovenski oktet je nastopil na tamkajšnjem poletnem festivalu z grško, rusko, madeonsko, bolgarsko in srbsko pravoslavno liturgijo. Pri osmih pesmih pa je kot solist nastopil Nicolai Gedda. Atrij Knežjega dvora je bil nabito poln, poslušalci pa navdušeni nad izvajanjem.

LJUBLJANA — Električno si mora Slovenija zagotoviti, zato ne sme zmanjkati denarja za trboveljsko kombinirano termoelektrarno in toplarno. Denarja bi pa moglo zmanjkati, če bi odločili, da ga je treba preusmeriti v gradnjo TE Ugeljevika v Bosni in Hercegovini. A Slovenija bo potrebovala obe elektrarni, pa še bo morala iskati električne energije drugod po Jugoslaviji ali tujini.

LJUBLJANA — Ekološko sanacijo v slovenskih termoelektrarnah bodo izvedli do konca leta 1992. Zaradi novih odlokov o maksimalnih dopustnih emisijah v ozračje, ki so bili izenačeni s tistimi, ki veljajo v zahodni Evropi, bodo tako v Šoštanju, Ljubljani in Trbovljah zgradili naprave za razžepčjanje, zmanjšanje dušikovih oksidov in odstranjevalcev trdih delcev iz dimnih plinov.

LJUBLJANA — Fiat in Zastava sta podpisala pogodbo, po kateri bi v opuščenih prostorih Mediapana v Despotovcu začeli sestavljati fiatov model uno. Motor bo isti, kot ga vgrajajo v Zastavin jugo 45, ki ima 903 kubične centimetre. Pogodba predvideva sestavitev 10.000 fiat unov na leto, ki bodo predvsem za jugoslovansko uporabo, čeprav kragujevska Zastava upa, da ga bo smela izvažati.

LJUBLJANA — Za izboljšanje „razmer na trgu“ so v avgustu uvozili goveje in svinjsko meso ter maslo. Meso naj bi prišlo iz Bolgarije, Poljske, Madžarske in čkoslovaške, maslo pa s švedske. S tem uvozom naj bi dotedanje cene padle za 15 odstotkov. Upajmo, da

se jim ni dogodilo kaj podobnega, kot piščancem, ki jih je uvozila pred časom Argentina, tudi za „izboljšanje razmer“.

KRANJ — Akad. pevski zbor France Prešeren se je udeležil dveh zborovskih tekmovanj. V Spittalu, Avstriji, se je med devetimi zbori uvrstil na peto mesto. Nastopal je trikrat: z značilnimi ljudskimi pesmimi, obveznim programom (letos Poulenc in Bruckner) in z izvirnimi zborovskimi deli. V Gorici pa je peč na tekmovanju Seghizzi. Med desetimi mešanimi zbori si je osvojil sedmo mesto. Prepeval je dela Gallusa, Brucknerja, Poulenca in Kreka. Sicer zadovoljivo pjasiranje pa naj bi le bil odsev splošnega pevskega stanja v Sloveniji, ki kaže na zaostajanje v mednarodnem merilu: premalo muzikalne razvitosti, slabše obvladane pevske tehnike in slabše strokovno izšolanje.

LJUBLJANA — Politični kriminal naj bi v zadnjih štirih letih v Sloveniji zelo upadel. Sekretar za notranje zadeve Tomaž Ertl je poudaril, da se to dogaja zaradi demokratskega dialoga in zaostrene zakonitosti. Kazniva dejanja, ki jih danes obravnavajo, so: sramotitev družbenopolitične ureditve Jugoslavije, vzbujanje narodnostne, rasne ali verske nestrpnosti in sovražne pojave, ki vznemirjajo širši krog ljudi. (Le v katero kategorijo bi spadali prekrški „tolpe štirih“?)

LJUBLJANA — Ekslibris slovenskih šolarjev so razstavljali v domu umetnosti v avstrijskem Gradcu. Tja jih je poslala osnovna šola iz Most, ki vsako leto organizira razstavo ekslibrisov jugoslovanskih šolarjev. Lansko leto so predstavili 261 del, od teh so izbrali sto, ki so potem našli mesto v Gradcu. Motivi so zanimivi: od klasičnih portretov, živali, rastlin, poklicev — do novejših: računalniki, rubikove kocke, prstni odtisi in podobno.

UMRLI SO OD 12. do 21. julija 1988:

LJUBLJANA — Andrej Pavšič: Razalija Čelik roj. Blatnik; Peter Hari; Martin Strmšek, 53; Franc Bučar, 85; Helena Velkavrh; Metod Trtnik, 86; Marija Drobne roj. Hočevar; Alojz Debeljak; Ludvik Arcon; Slavko Krofi; Štefan Špoljarič; Koloman Korošec; prof. Rudolf Jenko; Karol Novak; Leopold Vrhovec; Mirko Simčič; Ivan Ježina; Lucija Vogrič roj. Kikelj, 100; Darko Šebenič; Terezija Maček; Milko Juras; Majda Franz roj. Kremensček; Ivana Berlič roj. Gosar; Vinko Porenta; Ana Pungertar roj. Žužek; Vladimir Cvetoč; Franciška Mohar roj. Levičnik; Ljudmila Rupnik roj. Dečtar, 75; Ljudmila Dobnikar; Ljudmila Dornik, 85; Ljudmila Rupert roj. Selič, 69; Terezija Drmastija roj. Kum; Silva Mavrič roj.

SLOVENC V ARGENTINI

Osebnosti

Krst: Krščena je bila v cerkvi sv. Nikolaja v San Justu Sonja Ivana Modic, hči Franceta in Marte Nelide Lancini. Botrovala sta Boštjan Martin Modic in Magdalena Ivana Zupanc. Krstil je župnik Matija Borštnar. Čestitamo!

V soboto, 10. t. m. je bil krščen v slovenski cerkvi Marije Pomagaj Pavel Ignacij Hribar, sin Viktorja in Marije Pengar. Botra sta bila Ana Pengar por. Jerončič in Marijan Vivod. Krstil je dr. Jure Rode. Srečni družini čestitamo!

BUENOS AIRES

ZVEZA SLOVENSkih MATER IN ŽENA

22. letnico ZSMŽ smo skupaj z mnogimi prijatelji praznovali v Slo-

Jeršek; Rafael Usenik, 78; Otilija Kramar roj. Čebren, 82; Jana Lovše; Ana Keržič roj. Grilc; Danica Hočevar roj. Ješe, 91; Pavla Pavlič roj. Keler, 87; Ivo Svetina; Ana Glas roj. Rudman; Edo Keržan; Mateja Cimperman; Marija Štrubelj roj. Gros, 77; Marija Brčar roj. Visočnik; Silva Miholjevič roj. Delavec; Franciška Gnidica roj. Žitnik, 77; Gabrijela Dular roj. Torelli.

RAZNI KRAJI — Rudolf Veršnik, Kamnik; Marija Klun roj. Kozina, Hrovača; Janez Novak, Stična; Jože Darovec, Uršna sela; Stane Skubic, Bizovik; Zdenko Zakošek, Podkraj; Franc Petrič, Cerkljica; Vladimir Hansl, Kidričevo; Ivan Molinaro, Ljupca; Alojz Hosta, Sela; Bogomir Ludvig, Valerija Vukdič, Metka Šafarič, Marijana Zohar roj. Stojan, Marija Dejak roj. Perdan in ranke Aubrecht, 82, Celje; Aleš Emri, Piran; Marija Miholjevič roj. Pestotnik, Sv. Agata; Leopold Novak, Nevlje; Ludvik Zdovec in Jožefa Zahkar, 62, Krško; Marija Draksler roj. Kristofič, 79, R. Toplice; Terezija Zakrajšek roj. Zupančič, 80, Trebnje; Marie Zubak, Zagorje ob Savi; Stanislav Buh, Šmartno pod Šmarno goro; Anton Dolan, Koper; Franciška Lenček roj. Pečnikar, Dol pri Ljubu; Cecilija Zupančič roj. Vidic (Jaksova mama), Sostro; Smiljana Kink, Gabersko; Primož Lotnik in Stanislava Žumer, Selee nad Škofjo Loko; Anton Repar st., Kočevje; Jože Saje, Smihel; Matilda Ajdišek, Videm; Ludvik Bregar, Menges; Mimico Gubenšek roj. Jereb, Vrhnika; Ivanka Šuštar roj. Cankar in Franc Zihelnik, 88, Polhov Gradec; Ana Miklič roj. Marolt, Vel. Lošče; Danica Tomšič-Pušlar, Chicago; Jožefa Kocjan-Rodica, 87, Kozala na Relci; Ciril Odlasek in Danica Šetinc, Bl. Dobrava; Radko Polič, Vojna vas; Ivan Založnik, Preska pri Medvodah; Matevž Pirc, 89, Kamnik; Margeta Završan, Polhov Gradec.

venski hiši v soboto 3. septembra. Sv. mašo je daroval asistent dr. Jure Rode, ki je božjo besedo lepo povezal s pomenom naše ustanove in izseljensko nedeljo, ki se obhaja prvo nedeljo v septembru. „Da bi imele vedno odprto srce za vse telesne, duševne in moralne človekove potrebe ter zvestobo in ljubezen Bogu in narodu, kateremu po božji volji pripadamo. Poskrbimo, da ohranimo našo identiteto v morju narodov!“

Z ljudsko pesmijo smo spremljali sv. daritev in obenem priporočali Materij bi našo organizacijo in izseljence, ki še danes prihajajo v Argentino in druge z vseh vetrov...

V obrednici je vse čakala skromna zakuska, kjer je bila po pozdravu odbornice in prelata dr. Starca, ki je dal nekaj napotkov zvezi, izžrebana slovenska avba. Srečna dobitnica je imela številko 25!

V prijetni družbi in pomenku je prehitro minil večer „našega dneva“ in če Bog da, gremo 23. naproti!

V dobrodelni sklad ZSMŽ so darovali: ga. Pezdirc A 50; ga. Klemenc A 100; N. N. A 50; ga. Pinter A 50; N. N. A 50 in gospod in gospa Pavlovčič. Vsem najlepša hvala!

Berazategui

CVETKO NA GROB TETI CVETKOVI

Že več let je bila teta prikrajšana ob nedeljsko mašo, pa jo je Bog poklical na najlepše pomašno večno slavje, ko je prvo nedeljo v avgustu mirno zaspala na domu hčerke Manice v svojem osemindesetem letu.

Vso pot v Berazategui, kjer so jo kropili, so mi misli uhajale domov, v njeno rojstno vas in „milo se mi je storilo“... ko sem si predstavljala, kako je bilo včasih, kadar je kdo zapustil ta svet.

Zazvonilo je izven dnevnega urnika v farni cerkvi v Žireh, v podružniški na Ledinici ali na Dobračevi. Tudi s hribov z Goropek in Breznice je včasih veter tako potegnil in nesel svoj žalosten glas, ker zvonilo je nekemu v zadnje slovo...

Teto ni gnalo čez lužo v mladih letih; ni bilo nobenega motiva zato. Med starši, brati in sestrami je bilo pri „Matičkovih“ — tako se je reklo po domače — lepo. Usposobila se je za prodajalko, zvečer pa je hodila na sestanke takratnih katoliških organizacij ali pa na „skušnje“ za kako igro. Povsod je rada sodelovala. Pogumno je pobirala podpise za „Majniško deklaracijo“ in se veselila

imel, da mi ti može poskušajo pomagati, čeprav so bili zaradi tega navsezadnje poslani k meni. Rezultat preiskave in zaslivanja je bil enak: niti o prvem niti o drugem sploh niso sestavili zapisnika, rekli so mi le, da me bodo, če me bodo potrebovali, še poklicali in mi zagotovili, da me bodo pravočasno obvestili o izidu preiskave.

Ves čas so me seveda spraševali, koga sumim. Takrat sem bil še stransko naiven državljan SRJ in si nisem mogel predstavljati, da bi lahko v tako imenovani socialistični Jugoslaviji, katere oblast naj bi se legitimirala s humanizmom, z odprtostjo kart in podobnim, kdo je uradno nameščal prisluškovalne naprave.

Danes seveda na te stvari gledam drugače in v njih vidim celo nekaj pozitivnih strani. Če sprejemem domnevno, da so prisluškovalno napravo vendarle namestili organi za notranje zadeve naše države, vidim v tem pripravljenost te iste države, da človeku prisluhne — in to najintimneje prisluhne. Upam le, da so se iz besed, ki so jih poslušali med temi radijskimi oddajami, tudi kaj naučili. Če pogledam, kaj se dogaja v zadnjih letih, dobim vtis, da vse oddaje le niso bile zaman in da so iz njih vendarle tudi kaj sprejeli.

Levo od gnezda se je v vodoravni črti vila približno tri decimetre dolga rumena izolirana žica — antena. Ko smo kasneje s prijatelji na podlagi dolžine te antene poskušali izračunati frekvenco, smo ugotovili, da je frekvenca policijska.

Nekaj dni pred nesrečo sem — ker si sam nisem znal pomagati — po-

kot zavedna in navdušena Slovenka pomlad narodov. „Moških ni bilo, ker so šli vsi na fronte, smo pa me dekleta in žene politično napredovale že tedaj“, je ponosno potrdirila teta Stazi. „Za Kreka in Korošca bi dale tudi življenje, tako smo jim zaupale“, je zagotavljala ob svoji osemdesetletnici. Veselje je bilo nepopisno ob koncu II. svetovne vojne, a je takoj po praznovanju zbolela za „špansko“ gripo in jo komaj prestala. Pobrala je več ljudi kot vojna. Je pripovedovala. Kmalu se je poročila s sedaj že tudi pokojnim Bole-slavom Cvetkom blagega spomina. Odšla sta iz Žirov v Rovte, postavila veliko hišo blizu farne cerkve in odprla trgovino z mešanim blagom — tako se je reklo. Rada je bila tam in tudi njo so imeli radi. Pri Cvetkovih so se radi shajali vsi. Mimogrede so se ustavile od jutranje maše znanke, ki so imele še uro hoda ali več do doma, in se odpočile, pozimi pa pogrele v tisti veliki kuhinji ob kavi ali čaju. Ko pa so prišli vojni časi, katerih se vsi spominjamo z veliko bolečino, je marsikomu nudila streho in dom. Tudi naša družina je bila deležna te gostoljubnosti in smo ji še danes hvaležni. Bog plačaj, teta!

Med prvimi žrtvami je bil njen 18-letni sin Janez že poleti 1942, a zaznamovani so bili skoraj vsi rovtarski fantje in možje... Jeseni 1943. leta so ji ubili brata, našega ata. Naravne smrti sta umrla še oče Matija in brat Franc... Teta je dala črno ruto na glavo, v njo se je naselila žalost, ki je ni več zapustila.

Potem je prišel maj 1945. leta. V Rovtah je že vse cvetelo, v slovo seveda! Bežali smo... in „čim delj smo šli, tem delj so nam kazali“. Teta je tudi zapustila svoj lepi dom in odšla z družino. Iz Cvetkove hiše je šel v mučeništvo tudi kurat Nace Kunstelj in toliko drugih domobrancev, ki so tam stanovali in ki so netetokrat z družino molili rožni venec — pripravljeni na zadnji boj. „Joj, kaj se je z vsemi temi zgodilo“, je zajamrala večkrat, ko smo praznovali njen god 14. avgusta vsako leto. Ni dosti govorila o sebi, a je enkrat omenila, da nima več solza. Nikdar se ni vrnil tudi brat Mirko, ki je pustil pet sirot, svak Viljem tudi tri, nečak, naš Viktor... in še in še...

In potem so ji kazali čez morje v „novo domovino“ — v Argentino. Še sanjalo se ji ni, da bi jo kdaj videla! Nikdar se ni živela v to deželo in ostala ji je tujina. Hrepnila je po domu.

Brat je sporočil, da je po pogrebu v Ezpeleti zazvonilo na Dobračevi...

Nekakinji

Veliki brat te poslušā

K temu naj dodamo še primer **Vinka Ošlaka**, soustanovitelja Radia študent, prevajalca, esperantista sedaj pri Mohorjevi v Celovcu itd. Tudi on je imel podobno izkustvo.

Naj sam govori: (Mladina št. 12, 25. marca)

Prisluškovalna naprava je ležala v gnezdu, ki je bilo izdobljeno v steno dnevne sobe nekaj decimetrov nad tlemi in je bilo zakrito s tapeto. V gnezdu so od leve proti desni tičali najprej transformator z usmernikom z oznako 045, nato ojačevalec, na katerem je bila izpisana oznaka RT-06 SR 051 ter oddajnik. Levo od gnezda se je v vodoravni črti vila približno tri decimetre dolga rumena izolirana žica — antena, desno od gnezda pa je bila navzgor speljana žica bele barve, ki se je končevala z miniaturnim mikrofonom z oznako US 355. Celotna naprava se je prek dveh žic napajala iz električnega omrežja, katerega vod je potekal tik nad gnezdom. Sorazmerno blizu moje hiše je moral biti tudi sprejemnik, ki je signal iz te naprave sprejemal in ga ojačal, zakaj domet tovrstnega miniaturnega oddajnika najbrž ne more presegati kakih sto metrov. Zanimivo je, da je prisluškovalna naprava, ki je bila montirana v steni, bila v neposredni bližini in nabočni strani fotelja, na katerem sem navadno sedel jaz, kadar pa me je kdo obiskal, sem ta sedež prepustil gostu. Že sa-

(2)

ma postavitev naprave v prostoru je bila torej skrbno naštudirana. Še preden so jo montirali, so morali dalj časa opazovati moje bivalne navade.

Po srečnem naključju sem ravno tisti dan po dolgih letih v Prevaljah srečal znanca, izkušenega odvjetnika, ki mi je svetoval naj najdbo prisluškovalne naprave vsekakor prijavim javnemu tožilstvu, sicer se mi utegne pripetiti, da bodo tisti, ki so mi napravu namestili, le-to poskušali pri meni zopet „najti“ in meni samemu naprtiti, da sem se ukvarjal s prisluškovanjem. Tako bi bil potem sam obtoženec v tej zadevi.

Ker nisem hotel izgubljati časa, sem najdbo še isti dan, torej 23. oktobra 1981, po telefonu prijavil javnemu tožilstvu. Tožilec je reagiral z nejevero, zdelo se mu je nemogoče, ni si mogel predstavljati, da bi v Jugoslaviji kdo komu prisluškoval. Ta možnost je bila preprosto zunaj predstavnega kroga njegovega poklica. Ko pa sem ga postavil pred dejstvo, da sem mu napravu pripravljen prinesiti na mizo, sva se le domenila za srečanje.

S tožilcem sva takoj sestavila popis predmetov in kazensko prijavo, nato pa je na mojo željo telefoniral na UJV v Slovenj Gradcu. Tamkajšnji uslužbenci so obljubili, da bodo zadevo raziskali. K meni domov so nato trije možje v civilnih oblekah prispeli še pred menoj.

Sveče: slovesna poroka Bernarde in Zdravka

V nedeljo, 14. avgusta 1988, sta si v sveški farni cerkvi, posvečeni sv. Lambertu, obljubila večno zvestobo nevesta Bernarda Fink in pa ženin dr. Zdravko Inzko. Nevesta, hči slovenskih staršev, ki so po vojni šli v Argentino (Buenos Aires), je po poklicu operna pevka. Pred nedavnim je nastopila v Benetkah in tudi na Koroškem smo ji že prisluhnili pred časom v okviru solističnega koncerta. Ženin pa je med drugim znan kot ustanovitelj SAK, večletni predstavnik Združenih narodov v Ulan Batorju (Mongolija), kot avstrijski diplomatski predstavnik v Beogradu in sploh kot zaveden in delaven član naše narodne skupnosti.

Pred poroko je bilo srečanje svetov in gostov pri Pregliju — bodočem domu novoporočencev — in pri-

šli so osebni prijatelji obeh, med njimi ravnatelj SG Reginald Vospernik, Zgončeva zbornična svetnika, sošolci in igralci SAK, dunajski podžupan Busek, literata Fabjan in Gustav in še mnogi drugi.

Zadnja ovira, ki jo je ženin premagal pred trikratnim „da“ v cerkvi, je bilo zapenjanje — dobro jo je zmogel. Poročno mašo je daroval domači župnik pater Ivan skupaj z rektorjem Jožetom Kopeinigom, oblikovali pa so jo med drugim moški zbor SPD „Kočna“, domači cerkveni zbor, član mozarteumskega orkestra iz Salzburga in pa sestre Fink. Svatba je bila pri Adamu, kjer sta zagodla za ples Lojz in Tonč, so zaigrali filharmonisti z Dunaja in iz Salzburga in sta zapela moški zbor „Kočna“ ter cerkveni pevci. Vmes pa še je ogromno prepevalo, kar se danes ne zgodi več na vsaki hojseti. Po stari navadi so ženina in neve-

sto tudi ukradli. Bila je to pristna domača slovenska poroka, polna domačnosti.

Novoporočencema želimo vse najboljše in čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Našega tednika. Želimo, da bi se vselej rada vračala domov na Koroško in da bi še naprej bila z nami prijateljsko povezana.

Franc Wakounig
NT, Celovec, 19. avgusta

DRUŠTVENI OGLASNIK

Učiteljska seja bo v sredo, 28. septembra, ob 20. uri v Slovenski hiši.

IZLAKE — Slikarska kolonija v tem kraju je že stara petindvajset let in tudi najstarejša taka kolonija v Sloveniji. V teh letih je gostila 199 slikarjev iz različnih dežel, ki praviloma smejo priti le dvakrat. V desetih dneh slikarji izmenjajo ideje, poglede ter seveda slikajo.

MALI OGLASI

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekskurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Senk. T. E. 762-2840.

ARHITEKTI

Andrej Duh — izdelovanje načrtov, vodstvo in gradnje del v Bariločah in okolici; nepremičninski posli. P. Moreno 991, 5. nadst. C — 8400 Bariloche.

ADVOKATI

dr. Vital Ašič — odvetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19, Don Bosco 168 - San Isidro; T. E. 743-5985.

dr. Franc Knaps — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peta. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadst. E - T. E. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

POGREBNI ZAVOD

ORIENTE S.R.L. — Prevozi — Poroke — Rešilni avtomobili — Pogrebi. Za Slovence 15% popusta. Rep. O. del Uruguay 2651 (ex Camino de Cintura), San Justo, prov. Bs. As. T. E. 651-2500.

ZA DOM

POHIŠTVO: za jedilnice, spalnice, dneve sobe, moderno in angleški stil. Martin Kovačič — T. E. 765-1682.

REDECORA — celotna oprema stanovanj: blago za naslanjaje, odeje, zavese, tapete, preproge — Bolívar 224, Ramos Mejía, T. E. 654-0352.

Garden Pools — konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje — Andrej Marolt, Martínez de Hoz 211, San Miguel, T. E. 664-4374.

SANITARNE NAPRAVE

Sanitarne in plinske naprave — privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov — Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel, T. E. 664-1656.

TRGOVINA

Delikatesa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadst., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 812-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bmé. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bmé. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA — PODRUŽNICA SAN MARTIN — Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 755-1266 - Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA — PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS — Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (ga. Marija Gorše).

SLOGA — PODRUŽNICA RAMOS MEJIA - V pritličju poslopja Sloge, Moreno 129. Od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure. T. E. 658-6574 — 654-6438.

SLOGA — PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Uraduje ob četrkih od 20. do 22. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Česarek).

SLOGA — PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 T. E. 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gdč. Julka Moder).

Cena največ štirih vrstic **§ 9.-** za enkratno objavo, za vsak mesec — 4 številke — **§ 40.-**

Slovenska kulturna akcija

10. kulturni večer:

UMETNIŠKA RAZSTAVA akad. slikarke Bare Remec

V mali dvorani Slovenske hiše, R. Falcón 4158.
Odprtje razstave v soboto, 24. septembra ob 20.
Razstavo si lahko ogledate še v nedeljo, 25. septembra, od 16—21.

37. MLADINSKI DAN

Slovenska vas — 25. septembra

8.45	Dviganje zastav
9.00	Mladinska sveta maša
10.30	Pričetek tekem
12.00	Kosilo
17.00	Kulturni program
19.00	Prosta zabava

sodeluje: "ZLATA ZVEZDA"

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

vabi rojake in prijatelje na letošnjo vele

TOMBOLO

DNE 2. OKTOBRA OB 15.30 URI

Prvi dobitnik bo najmodernejši TV APARAT PHILIPS TREND'3 C/R 20" na daljinsko upravljanje vreden 9.500 avstralov, drugi pa krasno dvokolo OLIMPIA in še 200 vrednih dobitkov.

Na razpolago vam bodo čevapčiči, kranjske klobase, štrudelj in pristno mendoško vino.

Odbor Doma se toplo priporoča za darovanje dobitkov in se vsem že v naprej iskreno zahvaljuje.

Jožko Šavli

Nagelj - slovenska roža

(3)

Nagelj

Današnje znanstveno ime nageljna je *dianthus*, izraz, ki izhaja od grškega „*Diós anthos*“ (Zevsova roža). V znanstveno poimenovanje je to oznako dokončno uvedel švedski naravoslovec Carl Linné (Linnaeus, 1707—1778), utemeljitelj sistema rastlinskih vrst po skupinah njihove sorodnosti. Pred njim so za nagelj redno uporabljali latinski naziv *caryophyllus*. Nekateri pisci zato še danes navajajo, da je naziv „*dianthus*“ samo Linnéjeva tvorba.

Vendar pa nagelj naziva tako kot Linné že starogrški pisec Teofrast (4. stol. pr. Kr.), ki pravi, da spada „*Diós anthos*“ med tistih nekaj grmičastih rastlin, ki jih gojijo z namenom, da njihove cvetove uporabljajo za izdelovanje vencev; da imajo nageljni lesnata stebila in majhne liste v primerjavi z listi grmov

in dreves; da cvetijo poleti od maja do septembra; da so njihovi cvetovi brez vonja; sadike pa da vzgajajo iz semen. Podatke o nageljnu povzema iz Teofrasta očitno tudi Plinij st. (1. stol. pr. Kr.), ki ga naziva „*Iovis flos*“ (Jupitrov cvet), ter Atenej (Athenaios, 2./3. stol. po Kr.). Vendar pa v njunem času nageljna na splošno še niso cenili.

Teofrast naziva „*Diós anthos*“ kot grmičasto rastlino, zato sodijo mnogi raziskovalci, da je imel v mislih „*dianthus arboreus*“, ki še danes uspeva na Kreti in po Kikladih. Ta vrsta nageljna cvete meseca junija in je poleg vrste „*dianthus fruticosus*“ še danes zelo priljubljena po grških otokih, namejena izdelavi vencev. Ker je bila Kreta že v starem veku zelo znana po čaščenju Zevsa, bi s tem tudi naziv „*Diós anthos*“ t. j. Zevsova roža, imel svojo utemeljitev. Toda cvetovi obeh na-

OBVESTILA ESLOVENIA LIBRE

SOBOTA, 24. septembra:

Razstava akad. slikarice Bare Remec pri SKA, v Slovenski hiši; odprtje ob 20. uri.

Proslava slov. šolskih otrok na čast božjemu služabniku Antonu Martinu Slomšku ob 9. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 25. septembra:

Razstava akad. slikarice Bare Remec v Slovenski hiši ob 16. do 21. ure. Mladinski dan v Slovenski vasi.

ČETRTEK, 29. septembra:

Seja izvršnega odbora Zedinjene Slovenije ob 20. uri.

SOBOTA, 1. oktobra:

Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40.

NEDELJA, 2. oktobra:

Tombola v San Martinu, začetek ob 15.30.

SREDA, 5. oktobra:

Zveza Slovenskih mater in žena ima redni sestanek, okroglo mizo o dvajsetletnosti v naših družinah, pod vodstvom Marjane Batageljeve in Marije Finkove.

PETEK, 7. oktobra:

Kulturni večer SKA: Predavanje dr. Petra Urbanca iz Kanade.

PONEDELJEK, 10. oktobra:

Celodnevno srečanje javnih delavcev ob 9. uri na Slovenski pristavi.

SOBOTA, 15. oktobra:

Redni pouk Slov. srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40.

SOBOTA, 15. oktobra:

Redni pouk Slov. srednješolskega te-

Fundador: MILOŠ STARE

REDACCION Y ADMINISTRACION:

RAMON L. FALCON 4158

1407 BUENOS AIRES

ARGENTINA

Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:

Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:

dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual N° 85.462	

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1988:
Za Argentino A 250; pri pošiljanju po pošti A 300; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

V Evropi lahko kupite Svob. Slovenijo: v Trstu: knjigarna Fortunato, Via Pagani 2; v Celovcu: knjigarna Mohorjeve družbe, Viktringer 26.

TALLERES GRAFICOS "VILCO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES
T. E. 362-7215

čaja v Slovenski hiši ob 15. uri.
Tečaj za odrasle v Slovenski hiši ob 17.40.

Obletnica pri svetogorski Mariji

(cerkev sv. Rafaela, J. P. Varela 5272)

bo v nedeljo, 2. oktobra ob 16. uri:

Pete litanije in blagoslov ter slovesna maša.

Po maši v farni dvorani spevoigra

„KOVAČEV ŠTUDENT“

v izvedbi Pristavskega gledališča in režiji Miha Gaserja ter s spremljavo na klavirju Anke Savelli-Gaserjeve.

Nato družabno srečanje. Vsi primorski rojaki toplo vabljeni.

1948 - 1988

Čestitke, zahvalo in pohvalo zaslužijo naše učiteljice slovenskih šol, ki so se po zgledu ljubitelja slovenskega jezika škofa Antona Martina Slomška začele z „nedeljsko šolo“ iz čistega idealizma in ljubezni do naše najdražje svetinje — MATE-RINŠČINE.

ZVEZA SLOVENSkih MATER IN ŽENA

Tudi letos bo celodnevno

SREČANJE JAVNIH DELAVCEV

na državni praznik 10. oktobra na Slovenski pristavi

Pričetek s sv. mašo ob 9.00; razgovor ob 10.00. Opoldne bo na razpolago kosilo po zmerni ceni, za katero se je potrebno prijaviti najkasneje do 2. oktobra v pisarni ZEDINJENE SLOVENIJE ali po telefonu na št. 69-9503 in 628-3788.

Vabijo Zedinjena Slovenija in vsi Slovenski domovi Velikega Buenos Airesa

vedenih vrst dišijo, kar je v nasprotju s Teofrastovim poročilom. Zato je mogoče, da se Teofrastove navedbe nanašajo na nagelj vrste „*dianthus selvaticus*“, ki rase v Epiru in nima vonja. Še bolj pa je verjetno, da so z nazivom „*Diós anthos*“ že takrat označevali več nageljniov vrst. Stari Rimljani nageljnu niso posvečali pozornosti. Obdobje latinske in zgodnjekršćanske kulture nam zato ni zapustilo o nageljnu nobenih zapisov, izročil ali simbolike. Vsled tega tudi ni znano, kdaj so v naslednjem srednjem veku začeli gojiti v Evropi nagelj ter ga ceniti.

Med zgodovinopisci vlada v veliki meri prepričanje, da so kulturo nageljnovega razvili naprej muslimani na Jutrovem, odkoder naj bi se razširila po severni Afriki. V Evropo naj bi jo potem zanesli križarji v 13. stol. V Franciji naj bi se namreč razširilo gojenje nageljnovega po ponesrečenem križarskem pohodu na Tunis leta 1270, ki ga je vodil sveti kralj Ludvik IX. (1214—1270). Vendar je njegovo križarjevo napadla v Tunisu zavratna kuga. Številni med njimi so umrli, tudi kralj sam. Obolelim je napoj iz nageljnovega lajšal bolečine. Preživeli naj bi zato zanesli nageljne v Francijo ter jih začeli gojiti.

V resnici pa ne obstajajo nikakršni zapisi, ki bi opravičevali sklenjanje, da so bili nageljni na Jutro-

vem ali kje drugje bolj domači kot pa v južni Evropi. Zato si mnenje, da je južna Evropa oziroma Sredozemlje prvotna domovina evropskega nageljna, vedno bolj utira pot v strokovne spise. Posebno še zato, ker omenja nagelj kot splošno poznani cvet že Teofrast. Pa tudi zato, ker raste „*dianthus caryophyllus*“, torej vrsta, iz katere so vzgajali domači nagelj, po sredozemskih območjih še v prosti naravi. Njen cvet ima pet lističev.

V visokem srednjem veku je bil nagelj očitno še dokaj preprosta roža, ki ni vzbujala posebnega zanimanja, kakor so ga druge, zlasti vrtnice. Njegovo gojenje, zaradi domnevne zdravilnosti proti kugi, ter sprva verjetno še povsem naključna križanja pa so že oblikovala cvetove, ki so v obdobju gotike pritegnili pozornost umetnikov. Najprej na Francoskem, kjer nagelj že v 14. stol. omenja znani pesnik in zgodovinar J. Froissart (1337—1410). V naslednjem stoletju se je posvetil gojenju nageljnove Rene d'Anjou (1409-1480), prestolonaslednik iz Napolja, potem ko so mu onemogočili prevzem zakonitega nasledstva. Razočaran se je potem „le bon roi René“, kakor so mu rekli, umaknil v Aix en Provence ter se posvetil nageljnemu. In verjetno je tudi prvi, ki je o tem napravil zapiske (1446).